

עורב - אהבה עצמית

העורב הוא ציפור נפוצה ביותר ברחבי כדור הארץ. זוהי ציפור שיר גדולה יחסית הנושאת עצמה תוך חוסן וחספוס, ולרוב מהדהדת רגש עמוק של סלידה או של משיכה בקרב בני האדם.

משהו בביטחון שהיא משדרת, על גבול חוצפה מודעת, לצד ההתרסה ביחס שלה אל בני אנוש - מאתגר את תחושת העליונות שלנו על בעלי החיים. יש בעורב מן המיסטיות האפילה, הצל שב"אני", המרוכז כולו בעצמו ונוכח בעולמות הנגלה.

העורב מסמל את הטבעי שבאהבה עצמית וברצון החופשי לקחת בשביל ה'אני' בלבד. כמו גם את היכולת להתבונן בעולם סביב כמגש טובין מונח, והרשות נתונה להתכבד.

רוב 'עבודת המידות' שאדם עושה נמצאת בדרך זו או אחרת בדיאלוג עם הרצון הגשמי החזק שבקרבו. כאשר עבודה פנימית מתמשכת מביאה לנקודת סיגוף ולהתמעטות יתרה, רב הוויתור שנעשה על הצרכים האישיים. ישנן פעמים, בהן דווקא בשביל להמשיך בדרך מבלי שיתנתקו מוסרות המציאות, יש צורך לסגל ריכוז, במיוחד בטובת העצמי.

מבנה גופו של העורב מוצק וכבד, ועל הליכתו המהדסת המצחיקה קמעה מספר המדרש שניסה לאמץ לו הליכה מעודנת כשל היונה - וזו התוצאה. נוצותיו הן בצבעי שחור ולעתים אפור ומכאן שמו - שורש ע.ר.ב - שעת החשכה. צבען משמש כדימוי מקדם לעזות של צבע או נוכחות, כך בתיאור הבחור בשיר השירים ה/יא:

"ראשו כָּתָם פֶּז קְנָצוֹתָיו תִּלְתְּלִים שְׁחֹרֹת כְּעוֹרֵב."

ובהקשר לכך, נוצק גם הביטוי "מלבין כנף מן העורב", על יסוד שיר השירים רבה ה/יא, המיוחס לזה המנסה לעשות את הבלתי-אפשרי, כגון לנסות לשנות את צבעו השחור העמוק של עורב.

עיניו הבורקות והחודרות של העורב, מחפשות תדיר כל נקודה שניתן לנבור בה ולמצות ממנה מבוקשו. וכך במעוף כבד ואטי, יעבור ממקום למקום, בעוד כל מהותו אומרת חוסר פחד וביטחון במעשיו.

לכשירצה לבנות מחסה ייקח בדיוק את הדבר אשר לו הוא זקוק לשם השבחת הקן אותו יקבע בצמרת העץ הגבוה ביותר בנמצא. במקום ליקוט ענפים יבשים, יתלוש במקורו החזק שריגי גפן דשנה, ובמקום אסופת קש טבעי לחיפוי, יאסוף פיסות בד רכות מהסביבה. זאת בעוד קולו הצורמני מפלח מפעם לפעם את שמי הדממה כאומר 'אני-ואני' 'קרע-וקרע'. מפר את שיט הדמיונות והתהיות העולים באדם לעת ערב, עת שקיעה, ומזכיר כי אל לאדם להיות

נבוך מלבטא את עצמו בכל מאדו, להיות חצוף קמעה ומוערך על השמעתה של אמת ישירה. סגולת העורב אינה פשוטה להכלה לאורך זמן, שכן יש בה חספוס, חוסר התחשבות בדעת הזולת, ונתינה לאהבה העצמית לנכוח ללא כל שפיטה. אך העורב מסמל את החשיבות שבלתת מעת לעת מקום להנאה מתשוקה שניעורה, מביטחון ביופי חיצוני, וממלאות הנובעת מטיפול משובח ב'אני'.

לעתים קורה שאדם מנסה להפעיל אחר למען רצון שלו, כדוגמת נח אשר ארבעים יום לאחר המבול, פותח חלון בתיבה ושולח את העורב לחפש יבשה, ונאמר על העורב:

"וַיֵּצֵא יְצוֹא וְשׁוֹב עַד-יְבֹשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ." (בראשית ח/ז)

ומפרשים – "בגלל שכרצונו נכנס וכרצונו יצא, לא היה ניתן ללמוד ממנו דבר, ולא להסיק קיומה של יבשה - והניח לו". בפסוק לאחר מכן שולח נח את היונה, שמטבע מהותה היא נאמנה, והיא אכן שבה כבר לאחר יציאתה השנייה ואתה עדות מוצקה ליבשה שנתגלתה – "עֲלֵה-זֵית טָרֵף בְּפִיהָ", שם, ח/יב.

סיפור זה ממחיש כי אין קטרוג על נפש חיה הנוהגת לפי טבע שניתן לה כיסוד. בכל אחד מתקיימים חלקים שאינם ניתנים לאילוף או שינוי. ישנן פעמים בהן אדם נדרש לעמוד על זכותו המלאה לחופש וביטוי עצמי, תוך ביטחון, סקרנות וחוסר פחד מדעת הסביבה. משמע להיות כעורב, מסתורי בפנימיות, מודע לרצונות ומאד גלוי ונחוש בדרך בה הוא מביע עצמאות.

בספר מלכים א', ז/ג-ד אומר האל לאלהיו הנביא:

"לֵךְ מִזֶּה... וְנִסְתַּרְתָּ בְּנַחַל כְּרִית... וְהָיָה מִהֲנַחַל תִּשְׁתָּה

וְאֶת-הָעֲרָבִים צִוִּיתִי לְכַלְכֵּלְךָ שָׁם."

ובפסוק ו: "וְהָעֲרָבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וְבָשָׂר בְּבִקְרָא וְלֶחֶם וְבָשָׂר בְּעֲרָב..."

אלו הם עורבים הנשמעים להכוונה עליונה ומשתמשים באיכות ה'לקחנית' שבטבעם, כדי לתת לאדם הנמצא זקוק לעזרה. בסיפור מקראי זה העורב מסמל את נכונות היחיד לחלוק עם הראויים לכך את השפע שהנו משיג כה בקלות.

*חוסר איזון:

אהבה עצמית מזמנת במהותה אתגרים וניסיונות לא פשוטים. עורב בהיבט לא מאוזן מסמן עצה להתבוננות מדוקדקת בנטיית ה'אני' לפעול בעולם כבתוך שלו.

בכל אדם קיימת נטייה לגניבה ואנוכיות, העורב בהיפוך מסמן עת בה היא מועצמת פי כמה.

העורב הוא בעל החיים היחיד, למעט האדם, אשר באופן מובהק חומד רכוש אחרים ושהנו בעל משיכה לחפצי נוי נוצצים לשם קישוט מעונו, ובכך הוא משקף את הנטייה להישבות בקסמה הבוהק של נקודת סרק בקיום, ונצנוצי הבל.

ריכוז יתר בגשמי, רצונות לא גדורים ומטרה שגויה, מובילים לא פעם לאובדן חוש מידה. זוהי סכנת אדישות לזולת ואי-הקשבה לחוקי יסוד כמו "לא תגנב" ו"לא תחמד". על האדם להתעקש להתעורר רוחנית מצללי ה'אני' החומס ו'המתערב לא לו'. גניבת אנרגיה או חומר של אדם אחר אינה מותרת. על הנוהג כך להודות ולהינחם על הטעות, או אז יישמט ממקורו האוחז, כל שמלכתחילה אינו שייך לו.

העורבים ידועים בהיותם נוטרים, זוכרים ותוקפים כל זולת הנתפס בעיניהם כדורש רעתם, כמו גם בטריפת בני מינם. והשאלה אודות מידת טיפולם בגזליהם עודנה עומדת. פעמיים מופיע העורב במקרא כאחד שהאל נמצא צריך לדאוג לאפרוחיו המשוועים ברעב, זאת בעוד הוריהם נטשו אותם בכדי להתרכז בעצמם, ככתוב:

"מי יכין לערב צידו כי ילדו אל-אל ישעו יתעו לבלי-אכל." (איוב לח/מא)

ובתהלים קמז/ט אחת ממניין נפלאות האל היא:

"נותן לבהמה לחמה לבני ערב אשר יקראו."

העורב משקף צורך בערנות להשלכות שיש לסדרי העדיפויות שנבחרו. אל לאף נפש חיה לשקוע באהבה עצמית קיצונית מדי, כזו העלולה לגרום לקרובים ולאלה הנמצאים כבני חסותו לשווע לתשומת לב, להזנה סדירה.

עבור העורב, אהבתו לבת זוגו, היא המרפא היחיד לכבלי הריכוז העצמי המופרז שנוכח בו, והיא הדבר שבזכותו מצליח העורב להשתחרר משבי ההתבדלות ומהאדישות לאחרים. לכבוד זוגתו העורב יטפח וינקה שוב ושוב את קנו, יתגנדר ככל שיוכל ויחזר אחריה בקול מצחיק המדמה שירה. אצל ציפור עוצמתית זו, המונוגמיות משמשת כמפתח לייצוב סייג לאגואיסטיות שבטבעה.

לא בכדי שימש העורב בכתב החרטומים המצרי העתיק (הרוגליפים) כסמל הנישואין. במובן זה, עורב משקף עצה למצוא מקום פנימי אשר בו, תמיד, מתקיימת אהבה ואכפתיות ביחס לבן זוג. זוהי נקודת מפתח אשר ממנה צומחת הבחירה ואף היכולת לאזן טבעים קשים, וריכוז מופרז בעצמי.